Rajavartiolaitoksen esikunta
Suunnittelu ja talousyksikkö
Suunnittelupäällikkö, everstiluutnantti Jukka Ikäläinen

7.6.2021

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen 9.6.2021

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO SISÄISESTÄ TURVALLISUUDESTA

## 1. Johdanto

Rajavartiolaitos on pidempään viime vuosikymmenen aikana joutunut sopeuttamaan toimintaansa erilaisten säästö- ja menoleikkaushankkeiden johdosta. Sittemmin on osin voitu kompensoida eri säästöpäätösten aiheuttamia toiminnallisia heikennyksiä. Myönteistä on, että nykyisen hallituksen aikana on saatu käyntiin merkittäviä investointihankkeita. Vuosien 2017 – 2020 aikana on voitu kasvattaa henkilöstövahvuutta yhteensä noin 261 henkilötyövuodella. Lisähenkilöstö on saatu ja suunnattu uusiin lisääntyneisiin tehtäviin. Suorituskykyä ei ole voitu nostaa säästö- ja menoleikkauksia edeltävälle tasolle, vaan vain palauttaa lähemmäs toimintaympäristön asettamia vaatimuksia ja odotuksia sekä osin täyttää Rajavartiolaitoksen lisääntyneet velvoitteet.

Valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta asetetut tavoitteet ovat Rajavartiolaitokselle haasteellisia vuosikymmenen puolivälistä alkaen. Julkisen talouden suunnitelman 2022 – 2025 mukaiset resurssit eivät kaikilta osin tue selonteon tavoitteiden saavuttamista.

## 2. Rajavartiolaitoksen toimintamenot

Myönteistä julkisen talouden suunnitelmassa 2022 – 2025 on, että siinä on otettu huomioon eurooppalaisen raja- ja merivartioston toiminnan käynnistyminen kuluvana vuonna ja siitä johtuva lisähenkilöstön tarve vuoteen 2025 saakka. Rajavartiolaitoksen velvoitteet osallistua eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvän joukon toimintaan kasvavat kuitenkin vuoteen 2027 saakka.

Julkisen talouden suunnitelmaan on sisällytetty Rajavartiolaitoksen kolmen suurimman toimitilojen peruskorjaushankkeen Immolan, Imatran ja Onttolan aiheuttama vuokrankorotusten lisärahoitus. Noin kymmenen prosenttia Rajavartiolaitoksen henkilöstöstä työskentelee tällä hetkellä väistötiloissa pääasiassa sisäilmaongelmien johdosta.

Rajavartiolaitoksen aiemmin ylläpitämät toimitilat on siirretty aikanaan alimitoitetuilla tasearvoilla Senaatti-kiinteistöjen omistajahallintaan. Tämän vuoksi Senaatti-kiinteistöt eivät pysty nykyisellä vuokratasolla huolehtimaan Rajavartiolaitoksen toimitilojen kunnosta riittävän hyvin. Rajavartiolaitoksen ja Senaatin yhdessä tekemän laskelman mukaan vuokrataso on edelleen noin 2 milj.€ liian alhainen toimitilojen riittävän kunnossapidon

takaamiseksi. Lisäksi Rajavartiolaitoksella on toistakymmentä välttämätöntä peruskorjaushanketta, joiden toteuttamiseen ei ole vielä rahoitusta. Yhteensä toimitilojen rahoitusvaje nousee 3,5 milj.€ vuoteen 2025 mennessä.

Resurssien osalta Rajavartiolaitoksen rahoitustilanne riittää vielä vuosina 2021-2022 pitämään lähtökohtaisesti toiminnan tason nykyisellään. Sen jälkeen muihin toimintamenoihin käytettävissä oleva rahoitus vähenee 11 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja jo tehdyt säästöpäätökset vähentävät toimintamenoja vielä 2 milj.€ lisää vuonna 2023. Kiinteät kustannukset nousevat lähivuosina, eikä niihin voida Rajavartiolaitoksen omilla toimenpiteillä vaikuttaa. Operatiivisen suorituskyvyn ylläpitäminen nykytasollaan, ICT-menojen kustannustason nousun kompensaatio ja edellä mainitut toimitilojen rahoitusvajeet edellyttäisivät yhteensä 18 milj.€ lisärahoitusta kehyskauden lopulla momentille 26.20.01.

Rajavartiolaitoksen toimintamenojen rahoitusvaje on henkilötyövuosissa laskettuna 300 henkilötyövuotta vuonna 2025. Kaikkiaan rahoitusvaje leikkaa merkittävästi Rajavartiolaitoksen operatiivista suorituskykyä viimeistään vuodesta 2024 alkaen. Negatiivinen vaikutus näkyy kaikissa Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä eli rajaturvallisuuden ylläpitämisessä, meripelastuksessa, ympäristövahinkojen torjunnassa ja kriisivalmiuden ylläpitämisessä. Valvonta vähenee itärajalla ja merialueilla sekä vaikuttaa samalla kielteisesti rajat ylittävän rikollisuuden, laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan. Tämä näkyy myös viiveinä meripelastus- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävissä merellä sekä hälytystehtävissä itärajalla. Rajanylitysliikenteen sujuvuus heikkenee itärajan suurilla rajanylityspaikoilla ja lentokentillä.

## 3. Rajavartiolaitoksen investoinnit

Rajavartiolaitoksen suurissa investointihankkeissa on tapahtunut edistystä, vaikka julkisen talouden suunnitelmaan ei sisälly rahoitusta kahden uuden ulkovartiolaivan hankintaan. Molempien hankkimiseen on myönnetty viime vuonna tilausvaltuus ja lisäksi toisen ulkovartiolaivan hankinnan edellyttämä rahoitus lisätalousarviomenettelyssä vuonna 2020. Lisäksi eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevaan vuoden 2021 III lisätalousarvioon sisältyy puuttuva 120 miljoonan euron rahoitus toisen ulkovartiolaivan hankintaan.

Maa- ja merialueen uuden ajantasaisen teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseen on myönnetty kehyskaudelle 25 miljoonaa euroa eli puolet tarvittavasta rahoituksesta. Tämän olennaisen tärkeän hankkeen toimeenpanoa rytmittämällä arvioidaan myönnetyn rahoituksen riittävän aina kehyskauden loppupuolelle vuoteen 2024 saakka.

Nykyisten kahden Dornier-valvontalentokoneen käyttöikä päättyy vuonna 2025. Korvaavien lentokoneiden hankinta on aloitettava kuluvana vuonna, jotta uudet valvontalentokoneet ehditään saada käyttöön ennen nykyisten koneiden elinkaaren päättymistä. Julkisen talouden suunnitelma ei kuitenkaan sisällä rahoitusta lentokoneiden uusintaan.

Investointien peruskehysrahoitus, joka on tarkoitettu raskaan meri- ja ilmavalvontakaluston huoltoon ja kunnossapitoon, on julkisen talouden suunnitelmassa alimitoitettu. Kaluston pitäminen meri- ja lentokelpoisena edellyttää lisärahoitusta lisätalousarvioissa ja rahoituksen tarkistamista ylöspäin vähintään 5 miljoonan euron pysyvällä lisärahoituksella.